

Р. В. Шелест,
аспірант, Національний аерокосмічний університет
ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4633-5589>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.20.188

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ОБ'ЄКТУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

R. Shelest,
Postgraduate student, National Aerospace University
named after M.E. Zhukovsky "Kharkiv Aviation Institute"

THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF LOGISTICS PROCESSES AS AN OBJECT OF PUBLIC MANAGEMENT

У статті проаналізовані поняття "логістика", "логістичний менеджмент", "логістична діяльність", "логістична система", "логістичний процес". Зазначено, що під логістикою розуміється мистецтво управління та наука управління, техніка та технічні види діяльності, спрямовані на планування, постачання та застосування засобів переміщення для реалізації запланованих операцій для досягнення поставленої мети. Логістичний менеджмент — це частина системи управління ланцюгами поставок, яка планує, організує та контролює раціональність та ефективність прямих та зворотних потоків товарів, а також процес зберігання товарів на складі, надання необхідних супутніх послуг та рух інформації, пов'язаної з цими товарами від точки походження до точки споживання, з метою задоволення запитів споживачів.

Аналіз сутності категорії "логістична система" показав наявність різних підходів до її визначення, але при цьому всі автори згодні, що логістична система повинна мати властивості, що притаманні кожній системі, але з урахуванням специфіки виду діяльності. Автором доведено, що логістична система поєднує у собі чотири підсистеми: організаційно-управлінська підсистема, функціональна підсистема, інфраструктурна підсистема, ресурсна підсистема.

"Логістичний процес" носить якісний характер, оскільки кожне визначення базується на задоволенні потреб споживачів, що є основою якості. Таким чином, якість логістичного процесу є сукупність властивостей процесу виконання логістичних операцій/функцій, що дозволяє досягти заданих на плановий період цілей логістичної системи та обумовлює її придатність задовольняти певні потреби відповідно до його призначення. Логістичні процеси поділяються на такі види: закупівлі — процес, який забезпечує надходження потоку матеріалів у логістичну систему; складські приміщення — споруди, будівлі і тому подібне, де на певний час розміщуються і зберігаються матеріальні запаси та змінюються матеріальні потоки; запаси — кількість наявних у підприємства матеріалів, які забезпечують швидку реакцію на зміни попиту, підтримують рівномірність функціонування транспорту, а також допомагають у вирішенні ряду інших завдань логістичних систем; транспорт — це елемент, який є складною системою, що включає в себе матеріально-технічну базу, за допомогою якої транспортуються вантажі, а також інфраструктуру, яка забезпечує її функціонування; інформація — процес, який забезпечує ефективний зв'язок між іншими елементами логістичної системи та здійснює контроль за виконанням логістичних операцій, а також допомагає у вирішенні ряду інших завдань; працівники — організаційний персонал, який займається виконанням логістичних операцій; збут — система заходів, яка проводиться для вибуття матеріального потоку з логістичної системи; виробниче обслуговування — підрозділ логістики, який займається обслуговуванням процесу виробництва.

The article analyzes the concepts of "logistics", "logistics management", "logistics activity", "logistics system", "logistics process". The author states that logistics refers to the art of management and the science of management, technique and technical activities aimed at planning, supplying and using means of movement for the implementation of planned operations to achieve the set goal. Logistics management is a part of the supply chain management system that plans, organizes and controls the rationality and efficiency of direct and reverse flows of goods, as well as the process of storing goods in a warehouse, providing the necessary related services and the movement of information related to these goods from the point of origin to the point of consumption, in order to satisfy consumer requests.

The analysis of the essence of the "logistics system" category showed the presence of different approaches to its definition, but at the same time, all authors agree that the logistics system should have the properties inherent in each system, but taking into account the specifics of the type of activity. The author proved that the logistics system combines four subsystems: the organizational and management subsystem, the functional subsystem, the infrastructure subsystem, and the resource subsystem.

"Logistics process" is qualitative in nature, as each definition is based on meeting the needs of consumers, which is the basis of quality. Thus, the quality of the logistics process is a set of properties of the process of performing logistics operations/functions, which allows achieving the goals of the logistics system set for the planned period and conditions its suitability to meet certain needs in accordance with its purpose. Logistics processes are divided into the following types: procurement — a process that ensures the flow of materials into the logistics system; warehouses — structures, buildings and the like, where material stocks are placed and stored for a certain time and material flows change; stocks — the amount of materials available at the enterprise, which ensure a quick response to changes in demand, support the smooth functioning of transport, and also help in solving a number of other tasks of logistics systems; transport is an element that is a complex system that includes the material and technical base with which goods are transported, as well as the infrastructure that ensures its functioning; information — a process that provides effective communication between other elements of the logistics system and controls the execution of logistics operations, as well as helps in solving a number of other tasks; employees — organizational personnel engaged in logistics operations; sales — a system of activities that is carried out to eliminate the material flow from the logistics system; production service — a logistics unit that is engaged in the maintenance of the production process.

Ключові слова: публічне управління, логістика, логістична діяльність, логістичні системи, логістичні процеси.

Key words: public administration, logistics, logistics activity, logistics systems, logistics processes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Створення логістичної системи на національному рівні — тривалий процес, що потребує чітких та компетентних попередніх досліджень та теоретичних доказів.

У процесі трансформації економіки складається суспільство, де інтереси споживачів товарів відіграють значну ролу на ринку. Виробники, постачальники та дилери на ринках спрямовані на реалізацію максимального задоволення потреб. Це досягається тільки в правильно функціонуючому середовищі логістичного менеджменту, що забезпечує ефективний розподіл — часу, ресурсів та матеріалів.

Побудова відносин із національним ринком підтримує багато традиційних та амбітних потреб сучасного суспільства та дозволяє споживачам відповідати міжнародним стандартам за допомогою належної логістичної інфраструктури для споживачів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання логістики в системі забезпечення діяльності підприємств, основні етапи регулювання логістичної діяльності, проблеми та перспективи розвитку логістичної діяльності аналізують: І. Бабій, О. Бакаєв, І. Бажин, А. Гаджинський, Є. Крикавський, В. Кузнецова, Л. Міротін, В. Ніколайчук, І. Ташбаєв, Б. Плоткін, І. Сидоров, О. Тридід, та ін.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — систематизація та виокремлення теоретичних підходів до поняття логістичних процесів як об'єкту публічного управління.

ВИКЛАД МАТЕРІАЛУ

Дослідження питань логістичних процесів як об'єкту публічного управління, перш за все, визначення сутності

понять "логістика", "логістична діяльність" та "логістична система", які в сучасних умовах широко використовуються в науковій літературі та в практичній діяльності підприємств всіх галузей економіки.

На думку В. Ніколайчук та В. Кузнецової, можна відзначити два напрями толкування поняття "логістика" [1, с. 15—16]:

- трактовка логістики як сфери господарської діяльності по управлінню матеріальними і інформаційними потоками в сферах виробництва та обігу (логістика у вузькому розумінні);

- розширена трактовка, яка передбачає можливості управління потоками різної природи (логістика у широкому розумінні) [1].

Наявність різних підходів та напрямів визначення логістики свідчить про перспективність досліджень у даній сфері, розвиток теорії управління, активне використання методології логістичного управління у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Таким чином, під логістикою розуміється мистецтво управління та наука управління, техніка та технічні види діяльності, спрямовані на планування, постачання та застосування засобів переміщення для реалізації запланованих операцій для досягнення поставленої мети.

З поняттям "логістика" тісно пов'язано поняття "логістична діяльність". Логістична діяльність найчастіше розглядається як сукупність певних дій з практичної реалізації логістичної концепції.

Широке визначення сутності логістичної діяльності суб'єкта пропонує Т. Загорна та А. Ткачова: "Логістична діяльність підприємства напрям господарської діяльності, який полягає в управлінні матеріальними і супутніми інформаційними, фінансовими та сервісними потоками підприємства, що здійснюється шляхом послідовного та взаємоузгодженого виконання логістичних операцій на основі принципів системності, комплексності, інтегрованості усіх ланок логістичного ланцюга з метою досягнення довгострокового успіху у бізнесі в умовах ризиків, мінливості та невизначеності зовнішнього оточення" [2, с. 20]. Таке визначення в цілому відповідає тенденціям розвитку сучасної економічної науки.

Сучасний етап розвитку характеризується появою нового поняття "інтегрована логістика". Це обумовлено наявністю такої тенденції сучасності як визначення нових факторів ефективності логістики та використання її у якості нової стратегічної інноваційної системи [3], що характерно як у межах міжфункціональної координації окремого підприємства, так і для макрологістичних систем.

Інтегрована логістика являє собою інтеграцію ключових бізнес-процесів підприємств (компаній), починаючи від кінцевого споживача, які охоплюють всіх постачальників продукції, послуг та інформації і створюють додану цінність для споживачів та інших зацікавлених осіб [4].

На думку Д. Панферова, інтегрований підхід дозволяє [5]:

- створити реальну можливість поєднання функціональних сфер логістики шляхом координації дій, які виконуються незалежними ланками логістичної системи, які розділяють загальну відповідальність у межах цільової функції;

- розділяти питання розподілу, управління виробництвом та постачання, при цьому усувати можливі розбіжності між функціональними сферами та відповідними підрозділами;

- мінімізувати протиріччя між виробничою сферою та маркетингом;

- систематизувати та упорядкувати інформаційні потоки.

Аналіз та систематизація результатів сучасних наукових досліджень дозволили визначити, що на сучасному етапі практично всі фахівці з логістики визначають її системний, інтегрований та комплексний характер.

Розглядаючи наукові підходи на поняття "логістичний менеджмент", не можна не згадати визначення даного терміна, що наводиться Радою фахівців у галузі управління ланцюгами постачання. Логістичний менеджмент — це частина системи управління ланцюгами поставок, яка планує, організує та контролює раціональність та ефективність прямих та зворотних потоків товарів, а також процес зберігання товарів на складі, надання необхідних супутніх послуг та рух інформації, пов'язаної з цими товарами від точки походження до точки споживання, з метою задоволення запитів споживачів [6]. Область діяльності логістичного менеджменту зазвичай включає управління вхідними і вихідними транспортними потоками, автотранспортом, складським зберіганням, обробкою товарів на складі, виконанням замовлень, проектуванням логістичних мереж, запасами, плануванням попиту й пропозиції, і навіть управління послугами, наданими 3-PL операторами.

Тією чи іншою мірою функції логістичного менеджменту також включають питання вибору постачальників, способів постачання, планування виробництва, упаковки і складання, а також обслуговування покупців. Логістичний менеджмент включає всі рівні планування і виконання планів — стратегічний, оперативний та тактичний. Логістичний менеджмент здійснює інтегруючу функцію, яка координує та оптимізує всю діяльність компанії в галузі логістики з іншими функціями, включаючи маркетинг, продаж, виробництво, фінанси та інформаційні технології.

Виходячи з результатів дослідження, окремої уваги заслуговує дослідження сутності поняття "логістична система".

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що серед науковців існують два основні підходи до визначення поняття "логістична система", а саме:

- логістична система як упорядкована сукупність окремих взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів, яка виконує окремі функції задля досягнення поставлених цілей, при цьому система характеризується як адаптивна з наявністю зворотного зв'язку [7; 8];

- логістична система як універсальний механізм управління об'єктом [9].

Аналізуючи логістичні системи, О. Тридід, К. Таньков та Ю. Леонова [10] підкреслюють, що до властивостей логістичних систем слід віднести наступні:

- складність логістичної системи, що характеризується наявністю великої кількості її елементів, складним характером взаємодії між ними, складністю функцій системи, складною організацією управління, впливом на систему великої кількості стохастичних факторів зовнішнього середовища;

- ієрархічність логістичної системи, що означає підпорядкованість елементів системи нижчого рівня елементам вищого рівня у процесі логістичного управління;

- цілісність логістичної системи, що характеризує здатність системи в цілому виконувати задану цільову функцію, що не властиво окремим її елементам та підсистемам;

- структурованість логістичної системи, що має на увазі наявність організаційної структури логістичної сис-

теми, що поєднує об'єкти та суб'єкти управління та організує їх взаємодію;

— рухливість логістичної системи, що визначає мінливість параметрів її елементів логістичної системи, яка обумовлена впливом зовнішнього середовища та внутрішніх факторів;

— унікальність логістичної системи, що означає її відносну неповторність та залежність від характерних особливостей функціонування суб'єкта господарювання;

— адаптивність логістичної системи, що характеризує її здатність змінюватися відповідно до умов зовнішнього середовища, а також змін внутрішнього цільового характеру.

Ніколайчук В. Є. відзначає, що до важливих властивостей логістичної системи відносяться [1, с. 54]:

1. Оптимальність необхідна та попередньо задана властивість, яка надає можливість зберегти стійкість управління, спрощує процедуру аналізу та забезпечує вибір альтернативних варіантів прийняття управлінських рішень.

2. Адаптивність властивість логістичної системи, яка дозволяє в умовах невизначеності та ризику організувати функціонування підприємства, визначити напрями та методи адаптації підприємства до нових умов.

Аналіз сутності категорії "логістична система" показав наявність різних підходів до її визначення, але при цьому всі автори згодні, що логістична система повинна мати властивості, що притаманні кожній системі, але з урахуванням специфіки виду діяльності.

Деякі автори [11] розділяють два види функцій логістичної системи:

1. Оперативні функції, які безпосередньо пов'язані з операціями, які забезпечують рух товарно-матеріальних цінностей в сфері постачання (управління рухом сировини, матеріалів і готової продукції від постачальника до виробничого підприємства, складів чи сховищ), виробництва (управління запасами на кожній стадії виробничого процесу, а також переміщення готової продукції на оптові склади та роздрібні ринки збуту) та розподілу продукції (формування та використання каналів розподілу готової продукції по яких вона потрапляє від виробників до кінцевих споживачів).

2. Координаційні функції, що полягають у врівноваженні попиту і пропозиції (виявлення і аналіз потреб в матеріальних ресурсах на кожному етапі виробництва; аналіз ринкового середовища підприємства; обробка замовлень на готову продукцію), виконання яких потрібно для забезпечення злагодженої роботи всіх ланок підприємства.

На думку Алькема В. Г. логістичну систему можна представити як сукупність трьох підсистем: підсистеми планування та контролю, функціональної підсистеми та підсистеми забезпечення, які в свою чергу складаються з окремих ланок та елементів [12, с. 178].

Елемент логістичної системи це об'єкт, що є функціонально відокремленим та виконує локальну цільову функцію в межах загальної логістичної функції.

Виокремлюють ланки логістичної системи наступних видів [9]: ланки, що генерують логістичні потоки; ланки, що перетворюють логістичні потоки; ланки, що поглинають логістичні потоки. При цьому відзначається, що ланками логістичної системи можуть бути підприємства-постачальники матеріальних ресурсів, виробничі підприємства і їх підрозділи, збутові, торгівельні, посередницькі організації різного рівня, транспортні і експедиційні підприємства, фінансові установи, підприємства інформа-

ційно-комп'ютерного сервісу [9]. Таким чином, у якості елементів логістичної системи розглядаються суб'єкти всіх етапів логістичної діяльності.

Погоджуючись з даними підходами, визначимо, що на сьогодні не сформульовано єдиної думки щодо формування логістичної системи підприємства та виокремлення її основних елементів.

На наш погляд, логістична система це сукупність організаційно-управлінських, функціональних, забезпечуючих та ресурсних складових, що носить динамічний характер та має на меті забезпечення максимального економічного ефекту її функціонування.

З позиції автора логістична система поєднує у собі чотири підсистеми:

- організаційно-управлінська підсистема,
- функціональна підсистема,
- інфраструктурна підсистема,
- ресурсна підсистема.

Саме поєднання таких елементів з встановленням взаємозв'язків між ними надає можливість її динамічного розвитку. Кожна з наведених підсистем містить окремі елементи, які функціонують у взаємозв'язку та взаємозалежності з метою забезпечення ефективності функціонування системи взагалі. Наявність зворотного зв'язку надає можливість своєчасного реагування на зміни зовнішнього середовища та адаптації логістичної системи до виявлених змін.

У сфері постачання це управління рухом сировини, матеріалів, запасів готової продукції від постачальника до виробничого підприємства, складу або комерційного складу. Виробнича логістика є дуже важливою ланкою в логістичній системі компанії, і ефективність всього бізнесу в значній мірі залежить від його ефективності. На рівні виробництва Логістика-це управління, яке включає контроль переміщення напівфабрикатів на всіх етапах виробництва, а також переміщення товарів на склади і ринки збуту.

Управління розподілом передбачає організацію потоку кінцевої продукції від виробника до споживача. Рух матеріальних і пов'язані з ними потоки в логістичній системі, створення і ведення матеріально-виробничих запасів ініціюють логістичні процеси і операції. У загальному сенсі процес це сукупність послідовних дій для досягнення будь-якого результату. Логістичний процес являє собою послідовний набір дій по доставці матеріального потоку від Продавця до покупця, а також пов'язаних операцій з інформаційної та фінансової підтримки потоку.

Суть логістичного процесу полягає в прогресивній динаміці, яка визначається розвитком, в поглибленні до поліпшення. Динамізм визначає операції постачання і продажу, засоби і об'єкти праці, цілі і завдання, виражені на черговому етапі розвитку. Властивості логістичного процесу-керованість, концентрація на результатах і просторово-часова організація. Прикладами логістичного процесу є процес доставки товарів, процес пошуку сировини компанії, процес фізичного розподілу продуктів і т. д. [13, с. 154]

В процесі розвитку науково-технічного прогресу, формування ринку покупця, зміни пріоритетів в мотиваціях споживачів і загострення всіх форм конкуренції зростає динамічність ринкового середовища. Жорстка конкуренція на ринку, поява нових, більш дешевих і досить ефективних розробок змушують переглянути існуючі принципи функціонування компанії.

Багато усталених концепцій та принципів роботи, які були цілком прийнятними та задовольняли керівництво

компанії, починають суттєво уповільнювати динаміку розвитку бізнесу і вимагають глибокого аналізу та перегляду з метою їх удосконалення. Для збереження своїх ринкових позицій компаніям необхідно робити, певні зусилля в напрямку підвищення рівня технологічності та ефективності бізнес-процесів. З'являється нагальна необхідність вишукування додаткових можливостей подальшого зниження рівня витрат і собівартості продукції, підвищення рівня якості обслуговування споживачів, реорганізація та реструктуризація компанії з метою підвищення ефективності бізнесу.

Особливо важливу роль в логістиці займають логістичні процеси. Логістичні процеси — упорядкована на осі часу послідовність логістичних операцій, спрямована на забезпечення споживача продукцією відповідного асортименту і якості в потрібній кількості в потрібний час і місце.

Тепер проаналізуємо наукові підходи до поняття "логістичні процеси". Аналіз літературних джерел дозволив дійти висновку у тому, що категорія "логістичний процес" носить якісний характер, оскільки кожне визначення базується на задоволенні потреб споживачів, що є основою якості. Таким чином, якість логістичного процесу є сукупність властивостей процесу виконання логістичних операцій/функцій, що дозволяє досягти заданих на плановий період цілей логістичної системи та обумовлює її придатність задовольняти певні потреби відповідно до його призначення.

При досягненні якості логістичного процесу необхідно створення єдності мети, напряду діяльності та взаємодії працівників, які реалізують логістичний процес, що дозволить організації забезпечити узгодженість стратегії та політики в галузі якості, процесів та ресурсів для досягнення ефективності логістичного процесу

Залучення персоналу до реалізації логістичного процесу належної якості може досягатися лише за постійної участі лідерів організації, це дозволить:

- підвищити результативність та ефективність логістичного процесу при досягненні цілей організації у сфері якості;
- досягти узгодженості логістичних процесів організації;
- покращити обмін інформацією між рівнями та функціями організації логістичного процесу.

Розглядаючи термін "логістичний процес", варто дослідити детальніше його класифікацію [14, с. 76].

За загальним підходом будь-який процес класифікують за ознакою "Зміст робіт". В цьому випадку найважливішим є прийняття ряду рішень про внутрішню структуру логістичного процесу та про види елементів, з яких він повинен складатися. Виокремлюють п'ять головних елементів класифікації логістичного процесу, незалежно від його складності та спрямованості, які повинні бути відображені в його описі: інформація, планування, управлінські рішення, контроль та аналіз:

1) логістичний процес: його фактичне здійснення (наприклад, постачання матеріальних ресурсів для забезпечення виробництва деяких продуктів). Даний елемент має "Входи" з інших елементів: дані обробки замовлень споживачів, маркетингова інформація, дані планування та бухгалтерського обліку, результати управлінських рішень, контролю та аналізу;

2) планування реалізації логістичного процесу (наприклад, планування постачання необхідних для виробництва матеріальних ресурсів). Це планування може базуватися на показниках діяльності відділу постачання в

кількісному та якісному вираженні (кількість та вартість ресурсів, види ресурсів, тривалість їх доставки), а також на показниках ефективності логістичного процесу;

3) отримання, обробка і накопичення інформації про реалізацію логістичного процесу в режимі теперішнього часу (інформація для логістичної служби про забезпечення виробничими ресурсами, перспективи зміни ринку, прогнозування ресурсної ціни тощо);

4) аналіз та управління логістичним процесом (модуль контролю зазначає процедури управління інформаційними потоками, що в сукупності характеризують ефективність самого процесу, вибору необхідних даних для керівництва, забезпечення різних форм інформації, що надходить; модуль аналізу визначає способи обробки інформації про структуру процесу та його характеристики, параметри та ресурси потужностей логістики тощо);

5) управлінські рішення у межах визначеного логістичного процесу. Доволі складно описати такий елемент, оскільки сама процедура прийняття відповідних рішень поєднує як елементи оперативного управління (відстеження графіка відхилень постачання матеріальних ресурсів та їх нівелювання), так і елементи стратегічного управління (зміна плану матеріально-технічного постачання для виробництва на перспективу, стратегій розвитку взаємовідносин між підприємством та постачальниками) [15].

Насправді "виходами" цього елементу є такі [14, с. 185]:

а) зміни в робочих планах відділу матеріально-технічного забезпечення та підприємства в цілому, зміни в документації (робочій та посадовій інструкції, технологічному регламенті тощо);

б) прийняття управлінських рішень про підготовку та перепідготовку кадрів, пов'язаних з постачанням ресурсів;

в) прийняття управлінських рішень про придбання окремих видів ресурсів або відмови співпрацювати з певним постачальником, можливо, часткова чи повна зміна політики сфери матеріально-технічного постачання.

Нехтування керівником хоча б одного з вищезазначених елементів класифікації логістичних процесів безсумнівно призведе до проблем з ефективністю та керованістю підсистеми або всієї логістичної системи в цілому. Якщо компанія не має системи моніторингу та аналізу власних логістичних процесів, не визначає і не виконує функції управління на оперативному та стратегічному рівнях, то процес в цілому не може бути ефективним, навіть за умови ефективної системи бухгалтерського обліку.

Поряд із цим логістичні процеси підприємства можна виокремити за їх класифікацією за такими окремими класифікаційними ознаками:

1) ставлення покупця до логістичного процесу. Вирізняють зовнішнього та внутрішнього споживача процесу. Зовнішніх споживачів логістичного процесу (посередників, кінцевих споживачів тощо) можна розглядати стосовно їх ставлення до підприємства чи логістичної системи в цілому, та ставленню до відповідних логістичних процесів підприємства та логістичних підсистем. Функціональні підрозділи підприємства, їх виконавці і процеси, що користуються результатами логістичного процесу відносять до внутрішніх споживачів логістичного процесу [16];

2) взаємозв'язок логістичного процесу зі створенням споживчої вартості. Всі логістичні процеси, які впливають на об'єкт певної споживчої вартості, в залежності від їхнього внеску у кінцевий результат діяльності підприємства, поділяються на такі види [17]:

а) основні логістичні процеси — направлені на предмет праці і беруть участь у забезпеченні виробництва товарів чи наданні послуг;

б) допоміжні логістичні процеси — утворюють потрібні умови для здійснення основних процесів;

в) легітимні процеси управління — забезпечують виконання організаційних та управлінських функцій, які направлені на покращення ефективності основних і допоміжних логістичних процесів.

До основних логістичних процесів підприємства, як правило, належать процеси сфери матеріально-технічного постачання, логістичного забезпечення виробництва та збуту. Тобто це ті процеси, що додають цінності виробленому продукту: процеси придбання, зберігання, транспортування, доставки, обслуговування продукції тощо.

Допоміжні та управлінські логістичні процеси підприємства безпосередньо не додають цінності товару, а збільшують його споживчу вартість. До них належать: управління персоналом відділу логістики, управління документацією, управління бюджетом, адміністративно-господарська діяльність [18, с. 75].

Слід зазначити, що значення цінність не тотожне значенню поняття споживча вартість. Зазвичай цінність виробленого товару визначається його споживчою вартістю, що визначає базу і надає об'єктивне обґрунтування формуванню ціни на ринку. Головні процеси становлять велику значимість в діяльності підприємств, оскільки сприяють задоволенню вимог та потреб споживачів, а отже, визначають цінність виробленої продукції для споживачів. Важливість основних логістичних процесів проявляється у залежності від них вибору допоміжних логістичних процесів, логістичної організації підприємства та вибору методів управління як основними, так і допоміжними процесами. Як управлінські, так і допоміжні процеси підприємства походять з основних процесів, та всі вони взаємопов'язані та взаємовизначені і розглядаються як один бізнес-процес.

3) рівень деталізації опису на підприємстві логістичного процесу.

На підприємстві логістичний процес може мати досить складну будову і може розглядатися на різних рівнях деталізації. Для конкретної роботи менеджера важливо спершу визначити практично раціональний ступінь цієї деталізації, глибини опису.

Наприклад, закупівлю матеріалів та сировини для забезпечення виконання виробничого процесу можна розглядати як процес першого рівня. Цей процес включає: планування закупівель, укладання договорів поставки, розміщення замовлень, отримання матеріальних ресурсів, оплату замовлень, зберігання ресурсів, формування внутрішнього замовлення та випуск ресурсів у виробництво.

На цій основі вся логістична діяльність підприємства розглядається як сукупність взаємопов'язаних процесів, що складають логістичну систему. Тому використання принципу взаємопов'язаних процесів для управління логістикою підприємства розглядається як технологія впровадження або реорганізації системи управління логістикою відповідно до процесуального підходу. Відповідно до цієї схеми управління процесами локалізоване в кожному функціональному підрозділі: менеджер підрозділу та його заступники отримують внутрішнє розпорядження від керівництва складального цеху (у вигляді відповідних документів за результатами підрозділу-замовника) на постачання необхідних матеріалів. Відповідно, менеджер відділу логістики та його заступники керують процесом доставки матеріалів, забезпечуючи ефективність вироб-

ничого процесу. У цьому випадку межі процесів визначаються відповідно "Входами" і "Виходами".

Вимоги до впровадження процесів формуються у вигляді відповідних нормативних актів (види матеріалів і вимоги до їхньої кількості та якості, графіки постачання, взаємодія підрозділів, тощо). Завдяки локалізації управління процесами всередині кожного підрозділу здійснюється структуризація їх діяльності, виділяються зони відповідальності, поділ ресурсів та система взаємодії між ними [18].

Логістичні процеси поділяються на такі види:

1) закупівлі — процес, який забезпечує надходження потоку матеріалів у логістичну систему;

2) складські приміщення — споруди, будівлі і тому подібне, де на певний час розміщуються і зберігаються матеріальні запаси та змінюються матеріальні потоки;

3) запаси — кількість наявних у підприємства матеріалів, які забезпечують швидку реакцію на зміни попиту, підтримують рівномірність функціонування транспорту, а також допомагають у вирішенні ряду інших завдань логістичних систем;

4) транспорт — це елемент, який є складною системою, що включає в себе матеріально-технічну базу, за допомогою якої транспортуються вантажі, а також інфраструктуру, яка забезпечує її функціонування;

5) інформація — процес, який забезпечує ефективний зв'язок між іншими елементами логістичної системи та здійснює контроль за виконанням логістичних операцій, а також допомагає у вирішенні ряду інших завдань;

6) працівники — організаційний персонал, який займається виконанням логістичних операцій;

7) збут — система заходів, яка проводиться для вибуття матеріального потоку з логістичної системи;

8) виробниче обслуговування — підрозділ логістики, який займається обслуговуванням процесу виробництва.

Підсумувавши вищесказане, можна виділити 5 унікальних класифікаційних ознак, згідно яких пропонується наступна класифікація бізнес-процесів:

1) по виконуваній навантаженню: процеси, що забезпечують, процеси розвитку, процеси управління

2) за ступенем їх складності: монопроцеси, вкладені процеси, пов'язані процеси, унікальні процеси і рядові процеси.

3) за впливом на додаткову вартість: основні і допоміжні бізнес-процеси.

4) по кордонах реакції: зовнішні і внутрішні.

5) по виконуваній ними ролі: функціональні і структурні.

Логістичний процес — це взаємозалежність сукупності видів логістичної діяльності, логістичних функцій та операцій підприємства, послідовне здійснення яких направлено на трансформація "Входів" у "Виходи" для отримання результатів, що складають цінність для споживання.

ВИСНОВКИ

На сьогодні відсутні системні дослідження поняття логістичних процесів як об'єкту публічного управління. Водночас існують системні дослідження логістичних процесів у приватному секторі.

На підставі проведеного аналізу можна зазначити, що логістичний процес являє собою послідовність операцій, організованих у часі та просторі, спрямованих на досягнення цілей логістичної системи або її мережевих підрозділів, а також на надання споживачам правильно-го асортименту і якісних продуктів в потрібній кількості в

потрібне час і в потрібному місці супутніми операціями з інформаційного і фінансовому забезпеченню потоку.

Література:

1. Николайчук В. Е., Кузнецов В. Г. Логистика: теория и практика управления: учебн. пособие. Донецк: НОРД-ПРЕСС, 2006. 540 с.
2. Загорна Т.О., Ткачова А.В. Управління ризиками в логістичній системі підприємства. Економіка Крима. 2009. № 27. С. 90—98.
3. Федотова І.В. Концептуальні основи інтегрованої логістики. Загальноекономічні питання розвитку транспортного комплексу. 2017. № 30. URL: <http://etk.khadi-kharkov.ua/article/view/132686>
4. Дрогомирецька М.І., Зоря А.В. Інтегрована логістична система як основа підвищення конкурентоспроможності підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 6. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/23.pdf
5. Панферов Д.И. Интеграция логистики. Планово-экономический отдел. 2011. № 6. С. 34—42.
6. Terms and glossary supply chain management Updated: August 2013 URL: http://cscmp.org/sites/default/files/user_uploads/resources/downloads/glossary-2013.pdf.
7. Резнік Н., Руденко С., Пилипчук К. Основні характеристики поняття логістики і системи управління ланцюгами поставок. Innovation and Sustainability. 2022. № 3. С. 95—102.
8. Струнін В. В., Селівончик А. В. Комплексний аналіз логістичної системи підприємства та визначення ефективності від її впровадження. Ефективна економіка. 2017. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5386>.
9. Лемеш І.О. Сутність логістичної системи та її функціональна значущість на підприємстві в системі прийняття управлінських рішень. Управління розвитком. 2013. № 1 (141). С. 96—98.
10. Тридід О. М., Таньков К. М., Леонова Ю. О. Логістика. Навчальний посібник. К.: "Видавничий дім "Професіонал", 2008. 176 с.
11. Питуляк Н. С. Логістична система — основа підвищення ефективності функціонування підприємств сфери послуг. Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 218—221.
12. Алькема В.Г., Кириченко О.С. Економічна безпека суб'єктів логістичної діяльності: Навчальний посібник. К.: ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК", 2016. 350 с.
13. Ларіна Р.Р. Логістика: Навчальний посібник. Д.: ВІК, 2005. 335 с.
14. Гаджинський А. М. Логістика. М.: ВД "Дашков і Ко", 2008. 408 с.
15. Ліпич Л.Г. Ідентифікація та класифікація логістичних процесів виробничого підприємства. Економічний форум. 2022. № 1 (1). С. 72—79.
16. Фролова Л.В. Логістичне управління підприємством: теоретикометодологічні аспекти: монографія. Донецьк : ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2004. 161 с.
17. Рутковскі К. Вступ до менеджменту логістики. URL: <http://www.svitppt.com.ua/.../vstup-do-menedzhmentulogistiki.html>
18. Крикавський Є., Кубіва С. Економіка логістичних систем : монографія. Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2008. 595 с.

References:

1. Nykolaichuk, V. E. & Kuznetsov, V. H. (2006), Lohystyka: teoriya y praktyka upravleniya [Logistics: theory and practice of management], NORD-PRESS, Donetsk, Ukraine.
2. Zahorna, T.O. & Tkachova, A.V. (2009), "Risk management in the logistics system of the enterprise", Ekonomika Kryma, vol. 27, pp. 90—98.
3. Fedotova, I.V. (2017), "Conceptual foundations of integrated logistics", Zahalnoekonomichni pytannia rozvytku transportnoho kompleksu, vol. 30, available at: <http://etk.khadi-kharkov.ua/article/view/132686> (Accessed 2 Sept. 2023).
4. Drohomyska, M.I. & Zoria, A.V. (2016), "Integrated logistics system as a basis for increasing the competitiveness of the enterprise", Ekonomika i suspilstvo, vol. 6, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/23.pdf (Accessed 2 Sept. 2023).
5. Panferov, D.Y. (2011), "Integration of logistics. Planning and economic department", Planovo-ekonomicheskyy otdel, vol. 6, pp. 34—42.
6. CSCMP (2013), "Terms and glossary supply chain management", available at: http://cscmp.org/sites/default/files/user_uploads/resources/downloads/glossary-2013.pdf (Accessed 2 Sept. 2023).
7. Reznik, N. & Rudenko, S. & Pylypchuk, K. (2022), "Basic characteristics of the concept of logistics and supply chain management system", Innovation and Sustainability, vol. 3, pp. 95—102.
8. Strunin, V. V. & Selivonchik, A. V. (2017), "Complex analysis of the logistics system of the enterprise and determination of the effectiveness of its implementation", Efektyvna ekonomika, vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5386> (Accessed 2 Sept. 2023).
9. Lemesh, I.O. (2013), "The integrity of the logistics system and its functional significance at the enterprise in the management decision-making system", Upravlinnia rozvytkom, vol. 1 (141), pp. 96—98.
10. Trydid, O. M. & Tankov, K. M. & Leonova, Yu. O. (2008), Lohistyka [Logistics], Vydavnychiy dim "Profesional", Kyiv, Ukraine.
11. Pytuliak, N. S. (2013), "Logistics system — the basis for improving the efficiency of the functioning of enterprises in the service sector", Innovatsiina ekonomika, vol. 6, pp. 218—221.
12. Alkema, V.H. & Kyrychenko, O.S. (2016), Ekonomichna bezpeka subiektiv lohistychnoi diialnosti [Economic security of subjects of logistics activity: Study guide], VNZ "Universytet ekonomiky ta prava "KROK", Kyiv, Ukraine.
13. Larina, R.R. (2005), Lohistyka [Logistics], VIK, Donetsk, Ukraine.
14. Hadzhynskiy, A. M. (2008), Lohistyka [Logistics], VD "Dashkov i Ko", Moscow, Russia.
15. Lypych, L.H. (2022), "Identification and classification of logistics processes of a manufacturing enterprise", Ekonomichnyi forum, vol.1 (1), pp. 72—79.
16. Frolova, L.V. (2004), Lohistychne upravlinnia pidpriemstvom: teoretykometodolohichni aspekty [Logistics management of the enterprise: theoretical and methodological aspects], DonDUET im. M. Tugan-Baranovskoho, Donetsk, Ukraine.
17. Rutkovski, K. (1995), "Introduction to logistics management", available at: <https://svitppt.com.ua/ekonomika/vstup-do-menedzhmentu-logistiki.html> (Accessed 2 Sept. 2023).
18. Krykavskiy, Ye. & Kubiva, S. (2008), Ekonomika lohistychnykh system [Economics of logistics systems], Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika", Lviv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2023 р.